



### GRB KNEZOVA ZRINSKIH.

U Metlici je u posjedu jedne obitelji reproducirani grb Petra Zrinskoga (na pozlaćenju tučanoj ploči u kasnijem baroknomu medaljonu 60 cm vis.; originalnost XVII. stoljeća još nije stručnjački istražena). Fotografiju ovoga antikviteta, kome bi bilo mjesto u historijskom odjelu Hrvatskog Narodnog Muzeja, ustupio je uredništvu »Narodne Starine« prijatelj našeg lista i poznati sabirač g. Jos. Sadnikar, veterinarski nadzornik u Kamniku.

Grb, što ga na ovom spomeniku vidimo, novi je grb grofova Zrinskih, kako im ga podijelio god. 1554. kralj Ferdinand I.

Izvorni grb knezova Zrinskih bio je bez svake sumnje stari grb plemena Šubića,

kojemu su oni pripadali: »vodoravno položeno sa perjem dolje okrenuto orlovo krilo« Ovako nalazimo taj najstariji grb plemena Šubića na pečatu nekog Pavla sina kneza Marka Bribirskoga (Paulus filius comitis Marci de Berberio) u Kr. Državnom Arkivu u Zagrebu. Pošto je spomenuti Marko oko godine 1237. bio knezom Splitkim, to će ovaj pečat njegova sina po svojoj prilici pripadati drugoj polovici XIII. stoljeća. Kasnije nalazimo ovaj grb na pečatu isprave Pavla bana Hrvata i gospodara Bosne (Paulus Banus Croatorum et Dominus Bosne) od god. 1307. u Kr. Državnom Arkivu u Zagrebu. Po kasnijim grbovima knezova Zrinskih može se naslućivati, da su

boje (heraldičke tinkture) na ovom najstarijem grbu plemena Šubića bile: crno (krilo) u crvenom (štitu).

Pošto je Gjuro III. Bribirski 31. jula 1347. dobio kraljevsku darovnicu na grad Zrin, poprimio je za sebe i za svoje nasljednike obiteljsko ime Zrinski, te je i nadalje rabio svoj stari plemenski grb.

Kasnije su knezovi Zrinski taj grb donekle promijenili, dotično pomnožili. Rabili su naime kao grb u crvenom polju dvoja crna orlovska krila, postavljena poput otvorene kreljuti, koja je dolje rastavljena; ili blazonirano (opisano) točno po heraldičkoj terminologiji: »u crvenom dolje rastavljenu crnu kreljut«. Ovakav vidimo grb na pečatima kneza Nikole IV. Sigetskoga od 1549. i kneza Nikole V. od g. 1573., oba u Kr. Državnom Arkivu u Zagrebu.

Godine 1554. dobili su Zrinski kraljevsku donaciju na imanja izumrle obitelji Ernest Čakovačke.

Obitelj Ernest židovskoga je porijetla. Ivan Hampo ili Ernest, židov iz Švedske, došao je za vrijeme Matijaša Korvina u Ugarsku, gdje se dao pokrstiti te skoro stekao veliko bogatstvo i visoka dostojanstva. Već god. 1470. bio je vrhovni blagajnik ugarske države, a god. 1474.-1475. ban Slavonije. Umro je g. 1476. Sin mu Sigismund bio je g. 1475.-1505. biskup pečujski, g. 1494. ban Dalmacije, Hrvatske i Slavonije, a g. 1502. zajedno sa bratom svojim Ivanom II. ban Dalmacije i Hrvatske. Umro je 1505. Njegov brat spomenuti sada Ivan II. bio je g. 1493.-1508. vrhovni konjušnik (Magister Agazonum), a g. 1502. zajedno sa bratom Sigismundom ban Dalmacije i Hrvatske. Umro 1519. Njegov jedinac sin Franjo pao kod Mohača g. 1526., a sa sinom ovooga Gašparom izumrla je g. 1540. ova velika porodica, pošto je samo kroz četiri generacije cvala bila. Cijeli ogromni posjed izumrle porodice pao je tako u ruke državnog erara.\*

Kralj Ferdinand I. darovao je 15. aprila 1554. imanja Čakovac i Strido u Medjumurju, koje je prije Gašpar Ernest držao bio, knezu Nikoli Zrinskomu, kasnijem neumrlom junaku sigetskom, za njegove velike zasluge stečene u borbama proti Turcima.

\* Dr. I. Bojničić, Grb bana Sigmunda Ernusta Čakovačkoga. »Viestnik Hrv. arkeol. društva«. XIII. 3. Zagreb 1891.

Tom prigodom podijelio je kralj Nikoli Zrinskomu i njegovim potomcima novi grb, dotično spojio je stari obiteljski grb knezova Zrinskih sa grbom obitelji Ernest Čakovačke. Ovaj novi grb opisuje kralj u spomenutoj latinskoj ispravi doslovno ovako:\*\*

»Onim dvjema crnim orlovskim krilima, koja tvoj djedovski i očinski grb pokazuje raširena i jedno prema drugom okrenuta, dodajemo također grb spomenutoga vele-možnoga Gašpara Ernestha, koji je bez potomaka umro, te taj novi grb tebi i tvojim potomcima obojega spola dajemo i darujemo: Zid, naime tvrđave sazidane od četverouglastog kamenja sa kruništem, nad kojim stoji toranj isto tako sagrađen te providen prozorima za strijeljanje. Nad vrhuncem tornja stoji na svakoj strani po jedna svijetla zvijezda. Sve to nalazi se u jednom crvenom štitu, razdijeljenom po sredi sa ravnom okomitom crtom, koji sadržaje na desnoj strani krila tvoga djedovskog grba, a na lijevoj opisani toranj, grb Gašpara Ernestha. Na štit postavljena je otvorena kaciga ukrašena sa kraljevskom krunom, na kojoj se vidi polovica zlatnoga okrunjenoga zmaja sa raširenim krilima i isplaženim jezikom, koji je također dio tvoje djedovskog i očinskoga grba. Od kacige uz štit padaju zlatno-crvene vrpce ili plašt«.

Točan heraldički opis (blason) ovooga grba glasio bi:

Grb: U raspolovljenom crvenom štitu spreda dolje razdijeljena otvorena crna kreljut; a otraga iz bijelog sa kruništem providenog kamenog zida rastući okrugli bijeli toranj, pračen sa obje strane jednom šestokrakom srebrenom zvijezdom.

Nakit kacige: Rastući, uzlijetajući, okrunjeni, zlatni zmaj.

Plašt kacige: crveno-zlatni.

Ovako su Zrinski taj grb rabili do svoga izumrća. No katkada su ga u neznatnim stvarima promijenili. Tako je odmah Nikola Zrinski god. 1573. pečatio sa grbom bez zvijezda kraj tornja, i sa grifom mjesto zmaja na kacigi. Isto takav pečat rabio je g. 1666. grof Petar Zrinski. No sve ove razlike nastale su očito samo zbog neznanja rezbara. (Pečati u Kr. Državnom Arkivu u Zagrebu).

Dr. Ivan Bojničić.

\*\* Mesić, Zrinska zvijezda, 1866. Str. XL. Prilozi.